

Zingt een nieuw lied voor de Heer

Parochiekoren zijn een meerwaarde voor de liturgie. Maar waar vinden ze een dirigent?

- ▶ Voor dirigenten van parochiekoren is er weinig aangepaste vorming
- ▶ Meeste parochies verwachten vrijwillig engagement van hun dirigent
- ▶ Ook sociaal aspect van parochiekoren blijft belangrijk

Christof BOUWERAERTS

In heel wat parochies zetten vrijwilligers elke zondag hun beste beentje voor om zingend de eucharistieviering op te luisteren. Parochiekoren heb je in soorten. Van aanzingkoren tot semi-professionele koren die het liefst concertmissen opluisteren. Welk type koor het ook is, zonder een bekwaam dirigent lukt het niet.

Ook koorleiders blijken echter van een bont pluimage. „Sommige dirigenten hebben niet de minste vorming en gaan louter te werk op het gevoel”, zegt norbertijn Jos Bielen, docent kerkmuziek. „Anderen hebben een liturgische basiskennis en kunnen noten lezen. Weer anderen zijn behoorlijk gevormd.”

Enige scholing is nochtans geen overbodige luxe, want een koordirigent moet van alle markten thuis zijn. „Je moet weten hoe je niet-professionele zangers aan het zingen krijgt”, zegt Bielen. „Bovendien heb je een combinatie nodig van muzikaal en liturgisch aanvoelen. Anders loop je het risico dat de liederen niks meer te maken hebben met de inhoud van de lezingen.”

Toch bestaat er weinig aangepaste vorming voor kerkkoordirigenten. „Sommige muziekacademies bieden het vak koordirectie aan,” zegt Bielen, „en Koor&Stem organiseert jaarlijks een opleiding kerkmuziek. Er komen vooral dirigenten op af die al jaren dirigeren, maar nog nooit een cursus volgden. Voor hoger opgeleide muzikanten is er momenteel geen specifieke opleiding kerkmuziek.”

Heel wat parochies hebben het dan ook moeilijk om een kundige koorleider te vinden. Daarin spelen meerdere elementen een rol. „Beroepsdirigenten zijn wel bereid met kerkkoren te werken, maar doorgaans doen ze dat slechts zo nu en dan”, weet Bielen. „Voor een wekelijks engagement hebben ze het te druk.”

Ook de vergoeding is problematisch. „Bij mijn weten zijn er geen kerkelijke richtlijnen voor de vergoeding van koordirigenten”, stelt Bielen vast. „Jammer, want voor kosteren en orgelisten

„Een goed dirigent is een vakman en heeft recht op een billijke vergoeding”

bestaan die wel. Parochies verwachten doorgaans een vrijwillig engagement. De koorzangers doen het gratis, dus moet de dirigent dat ook maar doen. Als dat kan, zoveel te beter, maar vanzelfsprekend mag het niet zijn.”

Volgens de norbertijn is er dan ook dringend nood aan een mentaliteitsverandering. „Van een beroepsdirigent kun je niet verwachten dat hij of zij elke zondag gratis het parochiekoor leidt en er de repetities ook nog eens bij neemt”, zegt hij. „Een be-

kwame dirigent is een geschoold vakman en heeft recht op een vergoeding evenredig met zijn opleiding en werk.”

Dat elke parochie een professionele dirigent in de arm neemt, is volgens Bielen dan weer niet nodig. „Centrumkerken kunnen een beroepskracht aanwerven die voor een grotere regio werkt”, vindt hij.

Dat laatste is het geval in de parochiefederatie Tongeren, waar Jan Peeters sinds 2003 als cantor in dienst is van de kerkfabriek van de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek. „Ik diriger allereerst de vier koren van de basiliek”, zegt Peeters. „We organiseren elk jaar ook drie zangavonden voor de koren van de federatie. Daar leer ik nieuwe liederen aan en probeer ik de uitvoering van gekende liederen te verbeteren.”

Als beroepsmuzikant heeft Jan Peeters er geen moeite mee te werken met niet-professionele koren. „Ik vind het waardevol een kerkpubliek te laten meezingen”, legt hij uit. „Een uitgekende afwisseling tussen klassieke muziek en volkse kerkliederen kan de liturgie rijker maken.”

Ook niet-professionele dirigenten kunnen veel bereiken. Zo slaagt Rudi Thomassen erin het Adagiokoor van Vlierbeek in Vlaams-Brabant elke zondag a capella te laten zingen. „We hebben geen organist”, zegt hij. „Dus zingen we bewust meerstemmig.” Zelf is Thomassen vrijwillig aan de slag. Tegen een vergoeding zou hij geen bezwaar hebben. „Een koor als Adagio kan baat hebben bij een beroepsdirigent,” meent Thomassen, „maar hij moet realistische verwachtingen koesteren en ook de sociale dimensie van een parochiekoor respecteren.”

STANDPUNT

Bert CLAERHOUT

Snel oordelen staat respect in de weg

„Schijn bedriegt, leert de volksmond. We bedoelen daarmee dat de dingen niet altijd zijn zoals ze lijken en dat geldt ook voor mensen. Toch zijn we spontaan geneigd onze medeburgers al na één blik te beoordelen. Hersenonderzoek toont aan dat dertig milliseconden volstaan om uit te maken of we iemand graag hebben of niet. Nog voor we ons ten volle bewust zijn van het gezicht vóór ons, weten we dus al of we die persoon al dan niet betrouwbaar, eerlijk en aardig vinden. En in één moeite brengen we hem of haar op basis van die ene blik ook in categorieën onder: groot of klein, mooi of lelijk, blank of zwart, rijk of arm, hetero of holebi. Of hoe vooroordelen ons dagelijkse leven bepalen...”

Dat stereotypen en vooroordelen zo oud zijn als de mens zelf, leert de tentoonstelling *Karakterkoppen*. Over haviksnuzen en hamsterwangen in het Museum Dr. Guislain in Gent. De bezoeker krijgt er een overzicht van hoe de mensheid eeuwenlang op basis van stereotypen in categorieën werd onderverdeeld. Diverse filosofen gingen er in de oudheid al van uit dat onze buitenkant, in het bijzonder het gelaat, veel van onze binnenkant, ons denken en onze aanleg, verradt. Ook in de eeuwen daarna beriepen stammen en volken zich op de interpretatie van gelaatskenmerken om meer over elkaar te weten.

Vooraf in de negentiende eeuw nam de studie van het gelaat een hoge vlucht. De Italiaanse psychiater en criminoloog Cesare Lombroso (1835-1909) leerde dat criminaliteit aangeboren is en dat we kruimeldieven, bedriegers en moordenaars op grond van welbepaalde lichamelijke kenmerken kunnen herkennen. De Zwitserse theoloog en predikant Johan Kaspar Lavater (1741-1801) ging ervan uit dat Gods scheppende hand zich in het gelaat weer spiegelde. Zijn bevindingen over de menselijke lichaamsbouw waren zo populair dat ze ook een ‘zakboekje’ met praktische tips voor alledaagse ontmoetingen werden. Vrouwen met een holronde neuswortel, een volle boezem en vooruitstekende hoektanden waren volgens Lavater hoe dan ook te mijden. Een scheef gezicht wees op een slinks karakter en een ruwe haardos op een robuuste persoonlijkheid.

Zelfs Charles Darwin (1809-1882) ontsnapte niet aan de vaststelling dat onze eerste indruk van iemand in grote mate door zijn gezichtskenmerken wordt bepaald. Toen de kapitein van de *Beagle*, het schip waarmee Darwin op expeditie trok, de ‘vader’ van de evolutieleer voor het eerst ontmoette, stoorde hij zich aan diens neus. Volgens de kapitein wees die op een zwak uithoudingsvermogen, een eigenschap die nochtans vereist was voor een lange wereldreis. Het lijkt een leuke anekdote, maar als je er de actualiteit bij betreft, is de tentoonstelling *Karakterkoppen* helemaal niet grappig. Op Facebook en Twitter wemelt het van grove en smadelijke opmerkingen over het uiterlijk van mensen. Vaak leidt dat tot pesten, roddel en kwaadsprekerij. Ook de klassieke media beoordelen politici vaak louter op hun uiterlijk. En grote bedrijven screenen toekomstige medewerkers almaar meer via hun foto's op Facebook.

Ook in het denken van de Frans-joodse filosoof Emmanuel Levinas (1904-1995) was het gelaat van de ander een cruciaal uitgangspunt. Levinas gaf er evenwel een heel andere betekenis aan. Het betrof geen oppervlakkig oordelen over anderen, maar het tegendeel. Uitgerend de confrontatie met het gelaat van de ander brengt ons volgens Levinas tot inkeer. In plaats van anderen op uiterlijke kenmerken te beoordelen en zo bestaande clichés te bestendigen, roept hij ons tot verantwoordelijkheid op. Het gelaat van de ander confronteert ons immers met diens anders-zijn en nodigt ons uit daarover na te denken. Roddels en verwijten maken daardoor plaats voor open ontmoetingen, authentieke gesprekken en respect. Zo zet het gelaat van de ander ons als christen op weg naar een eerlijke dialoog waardoor we medemensen trachten te begrijpen in plaats van in één oogopslag over hen te oordelen.”

Een dirigent van een parochiekoor heeft meerdere kwaliteiten nodig. © Image Select